

Citiți lecția din manual: *Studiu de caz: Pogromul de la Iași. Trenurile morții*, notați schița lecției pe caiete și rezolvați fișele de lucru.

Studiu de caz: Pogromul de la Iași și trenurile morții

1. Pogromul de la Iași

- 22 iunie 1941 - debutul *Operațiunii Barbarossa*: România a atacat U.R.S.S., alături de Germania, „în speranța readucerii în hotarele țării a Basarabiei, Bucovinei de Nord și a Ținutului Herței, ocupate de sovietici în 1940”;
- în paralel cu desfășurarea *Operațiunii Barbarossa*, mii de evrei din zonele rurale de graniță ale Moldovei (din apropierea râurilor Siret și Prut) au fost transportați în lagăre de concentrare (Târgu Jiu, Craiova, Caracal și Turnu Severin), fiind acuzați că ar fi fost agenți bolșevici;
- 24-26 iunie 1941 - în Iași, oraș aflat la 15 km de frontieră, sovieticii au lansat două raiduri aeriene, cu pagube minore ⇒ autoritățile române au dat vina pe evrei pentru bombardamentele sovietice, fiind acuzați că ascund arme, trag asupra armatei și le-ar fi indicat inamicilor locurile unde să atace;
- 25-27 iunie 1941 - la Iași, a avut loc pregătirea autorităților române pentru pogrom: însemnarea caselor locuite de români cu semnul crucii (cu var sau vopsea);
- 27 iunie 1941 - în satul Sculeni, lângă Iași, soldații români au ucis 400 de evrei, aceștia fiind învinuiți ca „au semnalizat sau pactizat cu inamicul bolșevic”;
- 27 iunie 1941 - Ion Antonescu a decretat deportarea evreilor din Iași (cca. 34.000);
- 28/29 iunie 1941, noaptea - executarea ordinului de deportare s-a încheiat cu asasinarea a peste 14.000 de evrei, de către soldați români, acompaniați de soldați germani, simpatizanți legionari și civili înarmați, pe străzi, în fața caselor și în curtea Chesturii de Poliție;
- mărturia soției rabinului Iancu Solomon, Miriam, despre masacrul din curtea Chesturii de Poliție: „În ziua de 29 iunie dimineața, la ora 7, au intrat la noi doi sergenți de poliție și un plutonier, cu revolvere întinse spre noi, ne-au spus să ridicăm mâinile și-au început a răscoli toată casa (...). Și când m-au izbit și pe mine m-am rugat de ei că sunt gravidă. (...) Mi-au dat un bocanc în burtă zicând că să nu mai fac jidani, am căzut leșinată, și cei patru copii au căzut pe mine și au fost bătuți. Împreună cu ceilalți am fost duși la Chestură, unde am călcat pe mii de morți (...).”

2. Trenurile morții

- 29-30 iunie 1941 - la Iași, cca. 7700 de evrei, supraviețuitori ai masacrului din curtea Chesturii de Poliție, au fost duși de autorități la gară pentru a fi deportați;
- evreii, umiliți, jefuiți, și bătuți, au fost imbarcați în două trenuri cu destinația Călărași (trenurile morții);
- vagoanele de marfă, închise ermetic și cu ferestrele bătute în cuie, au fost înghesuite cu peste 100 de persoane, care dacă nu au murit de foame și de sete, și-au pierdut viața prin asfixiere;
- 30 iunie-6 iulie 1941 - primul tren, cu cca. 5000 evrei, înghesuiți în 50 de vagoane de marfă pentru transportul vitelor, a parcurs traseul Iași-Călărași în 7 zile, timp în care au murit cca. 4000 de evrei;
- 30 iunie 1941 - al doilea tren, cu cca. 2700 de evrei, înghesuiți în 18 vagoane de marfă, a parcurs distanța Iași-Podu Iloaiei (23 km) în opt ore caniculare, perioadă în care au murit 1194 de evrei;
- 3 iulie 1941 - în gara din Roman, cu ajutorul reprezentantei Crucii Roșii, Viorica Agarici, evreii din primul tren al morții au primit apă și mâncare, iar trupurile celor morți au fost evacuate;
- 30 august 1941 - 980 de evrei supraviețuitori ai primului tren al morții au fost transportați înapoi la Iași.
- mărturia lui Lazăr Robin, despre călătoria cu trenul morții: „Ne-au îngrămădit în trenuri (...), nu am știut ce avea să se întâmple (...), am crezut că ar fi și dat foc vagoanelor dacă nu le-ar fi fost teamă să distrugă locomotiva. Timp de cinci zile ne-am sufocat în trenul supraaglomerat. Majoritatea oamenilor au murit în vagon (...), am dormit pe cadavre.”

Pentru o mai bună înțelegere a subiectului studiat vizionați următoarele videoclipuri:

https://www.youtube.com/watch?v=DcGL1p_EDig

<https://www.youtube.com/watch?v=uAO-dzppWOo>

Fișă de lucru: Studiu de caz: Pogromul de la Iași și trenurile morții

Citiți cu atenție textele de mai jos, apoi răspundeți cerințelor:

A. „Eu am avut o rudă mai îndepărtată acolo, care m-a cunoscut totuși bine. Când m-a văzut, după ce am ieșit din tren, m-a întrebat: <<Tu ești, Iancule?>> În gândul meu, am zis: a înnebunit și ăsta! Apoi am trecut pe lângă prima oglindă, m-am oprit și m-am privit. Am fost ca un străin. Nici eu nu m-am recunoscut. Ochii mi s-au pierdut în orbite, buzele, supte, nu s-au mai atins, nu mai arătam a om, am fost complet desfigurat.”

(Radu Ioanid, Pogromul de la Iași)

B. „Masacrele de evrei, la Iași, în Moldova, au fost oribile, au fost ceva inuman și nedemn pentru veacul nostru de cultură... Oamenii de bună-credință, care au fost acolo, mi-au povestit lucruri de necrezut și care au dovedit că suntem încă foarte jos pe scara umanității.”

(Radu Ioanid, Pogromul de la Iași)

1. Formulați, pe baza surselor, un punct de vedere despre pogromul din Iași.

2. Reflectați asupra indiferenței, a vinovăției și a responsabilității civice și legale și nu numai. Care este punctul vostru de vedere în legătură cu cei care poartă vina pentru evenimentele din Iași? Argumentați-vă răspunsul.

BIBLIOGRAFIE:

1. Boșcodeală, Felicia Elena, Ciobanu, Loredana, Șerban, Nicolae, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Booklet, București, 2024.
2. Waldman, Felicia, Tudorancea, Anca, Cioflâncă, Adrian, Iancu, Carol, Radu, Adriana, Romandaș, Bogdan-Florin, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Corint Logistic, București, 2024.
3. Florian, Alexandru (coordonator), Boboc, Daniel, Drăgușin, Nicolae, Matei, Petre, Petrescu, Florin, Stan, Gabriel, Stanciu, Măriuca, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2024.
4. Soare, Aurel Constantin, Săvuță, Irina Ema, Rados, Maria, Căplescu, Iuliana Maria, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Litera, București, 2024.
5. Florea, Cosmin-Ionuț, Stan, Viorica, Țigău, Dragoș Lucian, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Sigma, București, 2024.
6. Stoenescu, Alex Mihai, *Armata, mareșalul și evreii*, Editura Rao, București, 2010.
7. Comisia Internațională pentru Studierea Holocaustului în România, *Raport final*, Editura Polirom, Iași, 2005.
8. Ioanid, Radu, *Holocaustul în România*, Editura Polirom, Iași, 2019.
9. Ioanid, Radu, *Pogromul de la Iași*, Editura Polirom, Iași, 2021.
10. Centrul pentru Studierea Istoriei Evreilor din România „Wilhelm Filderman”, *Izvoare și mărturii. Evreii din România între anii 1940-1944*, Editura Hasefer, București, 1993-1998.

